

ԱԿՆԱՐԿ ԷԿՈՒՄԵՆԻԿ ՇԱՐԺՄԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ

Ա

Հայաստանյայց եկեղեցու՝ Էկումենիկ շարժմանը բերած մասնակցության համառոտ պատմականն անելուց առաջ, հարկ է անդրադառնալ «Էկումենիզմ» բառին տրված պատմական մի քանի իմաստներին:

Այն ծագում է հունարեն *oikoumene* բառից, որը սկզբնապես նշանակում էր «բնակեցված ամբողջ աշխարհը», բառ, որ հետագայում այլ իմաստ է ստացել և հասկացվել որպես «ամբողջական (տիեզերական) եկեղեցին» կամ «ամբողջ քրիստոնեությունը»:

«Էկումենիզմ» բառը ներկայումս ունի երկու իմաստ.

ա. Նշում է երկու կամ ավելի եկեղեցիների կամ տարբեր դավանության պատկանող քրիստոնյաների միջև գոյություն ունեցող հարաբերությունները.

բ. Արտահայտում է քրիստոնեական հասարակության պատկանելու գիտակցությունը և ուրիշ եկեղեցիների հետ միության ցանկությունը:

Էկումենիկ շարժումը պետք չէ վերագրել մի հատուկ կազմակերպության, այլ զանազան մարմինների և անհատների, որոնք հետապնդում են իրականացնել Էկումենիկ շարժման գաղափարները: Իսկ թե որո՞նք են այդ գաղափարները, մենք այդ մասին պիտի ծանոթանանք հաջորդող տողերում:

Ահա թե ինչպես է սահմանված «Էկումենիզմ» բառը Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի կողմից. «Էկումենիզմ» բառը հատկապես օգտագործված է՝ նշելու համար այն բոլոր իրադարձությունները, որոնք առնչվում են ամբողջ (տիեզերական) եկեղեցու հետ, որի պարտականությունը ուրիշ բան չէ, եթե ոչ «ներկայացնել Ավետարանը համայն աշխարհին»:

Էկումենիկ շարժումը, հետևաբար, հետապնդում է բոլոր եկեղեցիների եղբայրական համագործակցությունը՝ իրենց ընդհանուր վկայությամբ ու գործով աշխարհում և աշխարհի համար:

Տարբեր եկեղեցիների պատկանող քրիստոնյաներ, զանազան հանդիպումների միջոցով, ծանոթանում են միմյանց հետ և սովորում զործակցել ընդհանուր պարտակա-

նությունների մեջ՝ միաժամանակ հարգելով միմյանց դավանական տարբերությունները:

Էկումենիկ իմաստով առաջին պաշտոնական համաժողովը գումարվել է 1910-ին Էդինբուրգ քաղաքում: Սակայն Էկումենիկ ոգով համագործակցություն, միջեկեղեցական մակարդակի վրա, զարգացել է ասիական երկրների եկեղեցիների միջև շատ ավելի վաղ, քան Եվրոպայում:

1920-ական թվականներին շատ եկեղեցիներ «Հավատո և կարգի» ու «Կյանք և գործ» կազմակերպությունների միջոցով ընդգրկվում են, այսպես կոչված, Էկումենիկ շարժման մեջ: Առաջին շարժումը հետապնդել է միություն ստեղծել եկեղեցիների դավանանքի և կառուցվածքի, իսկ երկրորդը՝ ձգտել է համագործակցություն առաջ բերել եկեղեցիների միջև, սոցիալական և միջազգային հարցերի լուծման ասպարեզում: Սկզբնական շրջանում Էկումենիզմը եղել է շատ փոքր թվով մարդկանց ուշադրության և մտահոգության առարկան:

Հույն օրթոդոքս եկեղեցին ձգտել է իր նպաստը բերել Էկումենիկ շարժման ստեղծման գործում դեռևս 1920 թվականին, երբ Տիեզերական Պատրիարքը իր կոնդակով առաջարկում էր հիմնել եկեղեցիների միացյալ մի կազմակերպություն: Բայց քաղաքական անկայուն կացությունների պատճառով օրթոդոքս մյուս եկեղեցիները հեռու են մնում այդ շարժումից:

Այս վիճակը, սակայն, փոխվում է 1961—62 թվականներին, երբ օրթոդոքս եկեղեցիների մի մեծ խումբ ամբողջապես ընդգրկվում է շարժման մեջ:

Ասիական և աֆրիկյան երկրների բազմաթիվ եկեղեցիներ նույնպես, երբ ձեռք են բերում ինքնավարություն, դառնում են շատ գործունյա մասնակիցներ Էկումենիկ շարժման: Առանց դադարեցնելու իրենց սերտ գործակցությունը աշխարհում գոյություն ունեցող տարբեր եկեղեցական կազմակերպությունների հետ, նրանք հիմնում են տեղական Էկումենիկ մարմիններ Արևելյան Ասիայի և Աֆրիկայի համար, մարմիններ, որոնք հետագայում դառնում են միջեկեղեցական գործունեության եռանդուն կենտրոններ:

Հոռմեական կաթոլիկ եկեղեցին սկզբում բռնում է վերապահ դիրք էկումենիկ շարժման նկատմամբ: 1930 և 1940-ական թվականներին մի խումբ կաթոլիկ աստվածաբաններ սկսում են մոտիկից ուշադրություն դարձնել էկումենիկ շարժման զարգացմանը, մի հանգամանք, որը կաթոլիկ եկեղեցուն առաջնորդում է անպաշտոն նոր հարաբերությունների մշակման գործին: Այդ հարաբերությունները հետագայում աստիճանաբար ընդլայնվում են և դառնում ավելի հուսադրիչ:

Հովհաննես ԻԳ Պապի օրերին արդեն նկատվում է դրական իմաստով բացահայտ թեկնում կաթոլիկ եկեղեցու վերաբերմունքի մեջ դեպի էկումենիկ շարժումը և նրա գործունեությունը:

Ստեղծվում է քրիստոնյաների միության ի նպաստ մի քարտուղարություն Վատիկանում: Վատիկանի Բ ժողովում ընդունվում է մի կարևոր որոշում էկումենիզմի մասին, որով և պարզվում է նկարագիրը կաթոլիկ եկեղեցու նոր մտայնության դեպի էկումենիկ շարժումը: Այսպիսով ստեղծվում են նոր հնարավորություններ արդյունավետ դիալոգների և սերտ հարաբերությունների մշակման համար:

Էկումենիզմը արտահայտվում է տարբեր ձևերի մեջ:

Կա եկեղեցիների էկումենիկ գործակցությունը, որն այժմ կենտրոնացված է Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի մեջ, խոստովանության միությանը, ինչպես նաև տեղական կամ ազգային հիմքերի վրա գործող եկեղեցիների խորհուրդներում, որոնք այժմ գոյություն ունեն տարբեր երկրներում և վայրերում:

Գոյություն ունեն նաև Երիտասարդ տղամարդկանց քրիստոնեական ընկերությունը, Երիտասարդ կանանց քրիստոնեական միացյալ ընկերությունը և ի վերջո՝ Քրիստոնեական կրթության համաշխարհային խորհուրդը: Գոյություն ունեն նաև էկումենիկ շարժման գործին մասնագիտացած գործակալություններ, ինչպես՝ Աստվածաշնչական ընկերությունները, կամ Աստվածաբանության ուսուցիչների ընկերակցությունը, Նոր Կտակարանի մասնագետների ընկերակցությունը և այլն:

Գոյություն ունեն նաև էկումենիկ ինստիտուտներ և կենտրոններ բազմաթիվ երկրներում: Կա տակավին, այսպես կոչված, ոչ պաշտոնական ձևի էկումենիզմ. տարբեր եկեղեցիների անդամներ կազմել են կամավոր խմբեր՝ նպատակ ունենալով հանդիպումներ և խոսակցություններ կազմակերպել համատեղ եկեղեցական գործունեության համար:

Էկումենիզմի պատմությունը ցույց է տալիս, որ առանձին խմբեր, բարենորոգումներ կատարելու տեսիլքով խանդավառված, Աստուծո ժողովրդի միության ուժով մեծ ծառայություն են մատուցել և այսօր էլ մատուցում են իբրև առաջամարտիկներ իրենց եկեղեցիների և էկումենիկ շարժման:

Էկումենիզմը հիմնականում արդյունքն է Քրիստոսի եկեղեցու հիմնական կոչի վերհայտնաբերման:

Միությունը, որ հետապնդում են եկեղեցիները, սահմանված է Ամստերդամի համագումարի կողմից. դա Հիսուս Քրիստոսով արտահայտվող սերն է Աստուծո, որը կապում է եկեղեցիները իրեն, կապում է նրանց մեկը մյուսին:

Էկումենիկ շարժման գլխավոր կենտրոնն է հանդիսանում Եկեղեցիների համաշխարհային խորհուրդը, որը պաշտոնապես գոյություն առավ 1948 թվականին Ամստերդամի համաժողովի որոշմամբ:

1961 թվականին Դելիի համաժողովում որդեգրված կանոնադրության մեջ Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի պարտականությունները ճշտվում են հետևյալ ձևով.

1. Ծարունակել «Հավատո և կարգի», «Կյանք և գործ» և «Միջազգային միախոնրական խորհուրդ» համաշխարհային շարժումների աշխատանքները:

2. Եկեղեցիների միջոցով հեշտացնել շարժման հասարակաց գործունեությունը:

3. Ծարժումը կատարելագործել համագործակցությամբ և ուսումնասիրություններով:

4. Կատարելագործել էկումենիկ և միասնական գիտակցության անը բոլոր եկեղեցիների անդամների մեջ:

5. Հովանավորել եկեղեցիները իրենց միախոնրական և ավետարանական պարտականությունների կատարման առնչությամբ:

6. Հաստատել և պահպանել հարաբերություններ ազգային և տեղական խորհուրդների, զանազան եկեղեցական մարմինների և այլ էկումենիկ կազմակերպությունների հետ:

7. Կարևոր հարցերի լուծման համար ի պահանջել հարկին հրավիրել համաշխարհային ժողովներ:

Կանոնադրությունը, Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի հեղինակության առնչությամբ, ընդգծում է նաև հետևյալը.

Եկեղեցիների համաշխարհային խորհուրդը իր խորհուրդներով պետք է նպաստի փոխադարձ հետաքրքրություններ կապացնող հարցերի լուծման համար եկեղեցիների ծավալած գործունեությանը:

Եկեղեցիների համաշխարհային խորհուրդը կարող է գործել անդամ եկեղեցիների անունից այն դեպքում, երբ եկեղեցիները նրան տալիս են նման իրավասություն:

Եկեղեցիների համաշխարհային խորհուրդը պետք է ունենա իրավունք ի պահանջել հարկին հրավիրելու տեղական կամ համաշխարհային ժողովներ:

1954 թվականի օգոստոսի 15—31-ը տեղի ունեցավ Էվենստոնի համաժողովը, որի նշանաբանն էր «Քրիստոս՝ Հույսն աշխարհի»:

Գ համաժողովը տեղի ունեցավ 1961 թ. նոյեմբերի 18-ից մինչև դեկտեմբերի 6-ը, Դելիում: Նշանաբանն էր «Քրիստոս՝ Լույսն աշխարհի»:

Այս ժողովում Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի համար իբրև հիմնական սկզբունք սահմանվեց «Բարեկամություն եկեղեցիների, որոնք մեր Տիրոջը՝ Հիսուս Քրիստոսին ընդունում են որպես Աստված և Փրկիչ»:

1966 թվականին կենտրոնական կոմիտեի ժողովը գումարվում է առաջին անգամ Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի՝ նոր կենտրոնում՝ Փնևում: Այդ կենտրոնը պաշտոնապես բացված էր 1965 թվականին:

Այս ժողովում Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի ընդհանուր քարտուղար է նշանակվում դոկտ. Է. Կ. Բլեյլը, որն իր պաշտոնավարությանն անցնում է 1 դեկտ. 1966-ից սկսյալ՝ իբրև հաջորդ դոկտ. Վիգերթ Հուֆթի:

1967 թվականի կենտրոնական կոմիտեի ժողովը տեղի ունեցավ Հերակլիոնի մեջ՝ Կրետեում:

Վերջին և կարևոր Գ համաժողովը տեղի ունեցավ 1968 թվականի հուլիսի 4—19-ը Շվեդիայի Ուփսալա քաղաքում: Համաժողովի նշանաբանն էր՝ «Ահաասիկ, սոցիալական գաղափար»:

1971 թվականի հունվարին Ադիս-Աբեբայում գումարված կենտրոնական կոմիտեի ժողովում որդեգրվեց Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի կառուցվածքի վերաբերյալ մի նոր բանաձև, որը պետք է գործադրվի մինչև 1975 թվականը, այսինքն՝ մինչև հաջորդ Ե համաժողովը:

Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի նոր կառուցվածքը բանաձևվում էր հետևյալ կերպ.

Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի ղեկավարող մարմիններն են՝ վեհաժողովը, կենտրոնական կոմիտեն և գործադիր հինգ կոմիտեները:

Եկեղեցիների համաշխարհային խորհուրդը այժմ ունի շուրջ 260 անդամ եկեղեցիներ: Կաթոլիկ եկեղեցին անդամ չէ Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդին, բայց 1960 թ. սկսյալ բոլոր համաժողովներին ուղարկում է պաշտոնական դիտորդներ:

ԱՐՄԵՆ Տ. ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԲԵՐԲԵՐՅԱՆ

Հայաստանյայց եկեղեցու Միջեկեղեցական հարաբերությունների բաժնի վարիչ

